

**ЗАКОРДОННЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО УКРАЇНСЬКОЇ
ГЕЛЬСІНСЬКОЇ ГРУПИ**

ВІСНИК РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ

Редактор-упорядник Надія Світлична

Випуск 4, рік п'ятий

Квітень 1984 року

Нью-Йорк

ХРОНІКА РЕПРЕСІЙ

4-1 Степана САПЕЛЯКА (див. 1984, 3-4 і раніше) продовжують переслідувати. Його не раз затримували в Москві, коли він відвідував Ліну ТУМАНОВУ, погрожували порушити справу. Зокрема, в КДБ запевняють, що І. ЗЕЛЕНА (див. 1984, 3-4) ніби перейшла польсько-радянський кордон і прямувала до С. САПЕЛЯКА, маючи з собою збірку його віршів, видану за кордоном (?). 5 грудня 1983 року працівники КДБ зробили САПЕЛЯКОВІ *Попередження* на Указом від 25 XII. 1972 р., оскільки він "провадить тенденційні бесіди, спрямовані на підрив радянського державного і суспільного ладу". 20 січня 1984 року на фабриці "Спорттрикотаж" у Харкові, де працює САПЕЛЯК відбулися збори, на яких директор "від імені колективу" вимагав, щоб СЕПЕЛЯК вступив до профспілки. С. СЕПЕЛЯК погодився з умовою, що йому доручать перевіряти умови праці на фабриці, які тепер зовсім не відповідають існуючим нормам. Тоді директор звинуватив САПЕЛЯКА в "антирадянській пропаганді" та в намірі організувати профспілку на зразок "Солідарності" в Польщі. Він вимагав, щоб робітники проголосували за позбавлення САПЕЛЯКА преміальних, погрожуючи записати до протоколу імена тих, хто відмовиться. Робітники проголосували, як вимагав директор.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ БАПТИСТІВ

4-2 5 лютого 1984 року під час молитовного зібрання в м. Новоград-Волинському **заарештували Василя Івановича ТКАЧА** (нар. 31. V. 1946 р.). Його звинувачують за ст. 188 КК УРСР ("опір представникові влади"). **Дружина В. ТКАЧА Марія Олексіївна з трьома дітьми віком від 3 до 7 років мешкає за адресою: 260500, Житомирська обл., м. Новоград-Волинський, пров. Чапаєва, 10.**

4-3 20-23 березня 1984 року в м. Черкасах заарештовано Анатолія Яковича ІВАЩЕНКА та Олександра ПАВЛЕНКА. Батько А. ІВАЩЕНКА Яків Єфремович (див. 1984, 3-17 і раніше) перебуває в ув'язненні. **Мати А. ІВАЩЕНКА Анна Йосипівна та 10 його братів і сестер мешкають за адресою: 255203, Київська обл., КиєвоСвятошинський р-н, с. Петровське, вул. Петровська, 87а.**

4-4 12 березня 1984 року в Черкасах відбувся суд над Олексієм КОЗОРИЗОВИМ (див. 1984, 1-9 і раніше), якого звинувачували за ст. 187¹ КК УРСР. Його засудили до **1, 5 року таборів.**

4-5 Заарештований у Дніпропетровську **Анатолій ПЕТРЕНКО** (див. 1984, 1-2) визнав себе винним, покався, і його засудили умовно.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ П'ЯТДЕСЯТНИКІВ

4-6 Адама ЗАРІВНОГО (див. 1984, 2-2 і раніше) судили за ст. 62 КК УРСР. В 1984, 1-12 неправильно вказано його вирок: ЗАРІВНОГО засудили до **3 років таборів суворого режиму і 2 років заслання.**

4-7 У м. Рівному перед'явили звинувачення за ст. 187¹ КК УРСР **Іванові ЛУЧКОВІ** (див. 1982, 9-7), батькові 11 дітей. І. ЛУЧКА покищо не заарештували.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ АДВЕНТИСТІВ

4-8 В Одеській області заарештували за "дезертирство" (ст. 241 КК УРСР) адвентиста Валентина Васильовича БЕЯ. Вирок невідомий. Зараз В. БЕЙ відбуває ув'язнення.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЄВРЕЙСЬКИХ АКТИВІСТІВ

4-9 У 1981 році київський єврейський активіст Марко ОЧЕРЕТЯНСЬКИЙ та його дружина Ольга (див. 1981, 9-7 і раніше) дістали дозвіл на виїзд до Ізраїлю. Вони сплатили мито і здали паспорти, проте в останній момент дозвіл на виїзд анулювали. На знак протесту вони відмовилися знову одержувати паспорти. **У жовтні 1983 року** проти М. ОЧЕРЕТЯНСЬКОГО відкрили справу про порушення паспортного режиму (ст. 196 КК УРСР). Суд відбувся в листопаді 1983 року. М. ОЧЕРЕТЯНСЬКОГО засудили до **1 року таборів загального режиму.** Дружину М. ОЧЕРЕТЯНСЬКОГО вивели із залу суду та склали протокол про те, що вона називала суддів "фашистами" і "бандитами."

4-Ю У жовтні 1983 року в Києві заарештували єврея-відмовника **НАХОДКІНА.** Йому пред'явили звинувачення в "задоволенні статевої пристрасті в спотвореній формі" (ст. 118 КК УРСР). Максимальна міра покарання за цією статтею — 5 років позбавлення волі. В РРФСР подібні дії не карають і відповідної статті в КК немає.

4-11 Суд над Віктором ЯНЕНКОМ (див. 1983, 3-4 і раніше) відбувся 18. IV. 1983 року. Про наслідки суду стало відомо значно пізніше: **7 років таборів суворого режиму і 5 років заслання.** За неперевіреними відомостями, В. ЯНЕНКОВІ інкримінували складання і розмножування ІБ СМОТ, вилучені в нього під час обшуку. В. ЯНЕНКА звинувачували за ст. 62 КК УРСР. Тепер він перебуває в пермському таборі **ВС-389/37-2.**

4-12 21 березня 1984 року відбулися обшуки в помешканнях восьми єврейських активістів в Одесі. Серед обшуканих: Да-

вид ШЕХТЕР (1956 р. нар.), Яків ЛЕВІН, Валерій ЛЕМЕЛЬМАН (див. 1981, 7). У Я. ЛЕВІНА обшук відбувся також і на його робочому місці. Вилучили предмети єврейського релігійного ритуалу, в будинку Д. ШЕХТЕРА з одвірка зірвали мезузу. 26 березня 1984 року Д. ШЕХТЕРА адміністративно арештували на 15 діб за "дрібне хуліганство" (він протестував проти дій обшуків). Співробітників Я. ЛЕВІНА допитували про коло читання їхнього колеги. Я. ЛЕВІН пробував раніше подати заяву про виїзд з СРСР, проте ВВІР її не прийняв. Д. ШЕХТЕР і В. ЛЕМЕЛЬМАН до ВВІР узагалі не зверталися.

ПРО ЛИСТІВКИ

4-13 Навесні 1984 року в Західній Україні розповсюджувалися листівки російською й українською мовами, підписані *"Воююча Солідарність"* ("*Сражающаяся Солидарность*").

НОВИНИ ПРО НЕВІЛЬНИКІВ

1. У тюрмах і в таборах.

4-14 Головним лікарем центральної лікарні для в'язнів уст. ЖХ-385 (Мордовська АРСР, сел. Барашево, уст. ЖХ-385/3-3) тепер є Віктор Васильович КОКОРЕВ.

4-15 27 березня 1984 року у Марта НІКЛУСА в Чистопольській тюрмі (див. 1984, 1-16 і раніше) відбулося побачення з матір'ю Ельфрідою. Проте, коли побачення почалося, М. НІКЛУСОВІ заборонили розмовляти з матір'ю їхньою рідною естонською мовою. М. НІКЛУС відмовився виконати цю незаконну вимогу, і його силоміць витягли з кімнати для побачень та побили. Після цього М. НІКЛУС оголосив голодівку, яку має намір продовжувати доти, доки не припинять незаконну дискримінацію естонської мови на побаченнях. Наприкінці квітня він продовжував тримати голодівку. Мати Марта НІКЛУСА Ельфріда наполягає, щоб його привезли на побачення до Естонії, де можна було б розмовляти по-естонськи.

4-16 Ситуація в жіночій політзоні Мордовського табору ЖХ-385-3-4 далі напружена (див. 1983, 11-12 і раніше). Голодівка, яку жінки оголосили на початку вересня 1983 року, тривала, напевно, довше, ніж про це повідомляли. 24 вересня декого з голодуючих почали годувати примусово. Під час примусового годування Ірина РАТУШИНСЬКА (див. 1984, 2-49 і раніше) дістала струс мозку. Табірна лікарка Віра Олександрівна ЖИРКОВА-ВОЛКОВА відмовилася лікувати її. Від 7 до 23 грудня 1983 року І. РАТУШИНСЬКА перебувала в ШІЗО. 30 січня 1984 року її знову посадили до ШІЗО, де І. РАТУШИНСЬКА захворіла на запалення легень. Проте лікування вона не дістала й після цього. Хоч її поклали до табірної лікарні і призначили якісь ліки, однак відмовилися сказати їй, що то за ліки — і вона не стала їх приймати попри тяжкий стан здоров'я (у РАТУШИНСЬКОЇ, крім того, давня **хвороба нирок**). На початку квітня 1984 року до неї на побачення приїздили чоловік, мати й свекруха, проте побачення їй з родиною заборонили. Тепер усіх жінок-політв'язнів позбавили побачення за відмову від примусової праці.

4-17 Газета *"Вісті з України"* в № 14 за березень 1984 року опублікувала повідомлення про інтерв'ю кореспондента Л. ГОМОЛЬСЬКОГО, відомого особливим довір'ям КДБ у "перевихованні" політв'язнів, із членом Української Гельсінської групи Іваном СОКУЛЬСЬКИМ, ув'язненим у Чистопольській тюрмі. Автор повідомляє, нібито І. СОКУЛЬСЬКИЙ засудив свою діяльність і покався. Серед осіб, які штовхнули його на "злочинний" шлях, твердить ГОМОЛЬСЬКИЙ, він назвав Оксану МЕШКО, Віталія КАЛИНИЧЕНКА (нині репресованих членів УГГ), а також своїх

знайомих із Дніпропетровська Володимира СІРЕНКА і КУЗЬМЕНКА.

2. У божевільнях

4-18 10 травня 1983 року у в'язня Алма-Атинської СПЛ

Олексія НІКІТИНА (див. 1984, 2-28 і раніше, фото — нижче) поча-

Олексій НІКІТИН

лися різкі болі в шлунку, блювота. Визначили діагноз — рак. 22 червня 1983 року йому зробили операцію, після якої настало тимчасове поліпшення. У вересні 1983 року О. НІКІТІНА перевели до психлікарні загального типу (ПЛ № 2 м. Донецька). Після кількох місяців, протягом яких Олексієві ТІКІТІНУ давали тільки знеболюючі ліки, **навесні 1984 року Олексій НІКІТІН помер.**

4-19 Корифей сучасної української літератури Борис Дмитрович АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ (див. 1982, 7/8-13 і раніше), овдовівши два роки тому, хотів оформити шлюб з Михайлиною КОЦЮБИНСЬКОЮ (див. 1981, 3 і раніше, фото — нижче), Проте вони зіткнулися з несподіваними перешкодами: під різними причинами їм відкладали призначувану реєстрацію, призначали т. зв. "іспитовий термін" на півроку, замість одного місяця тощо. Коли подібні методи було вичерпано, вдалися по допомогу до його сина, кримінального злочинця, який зрікся батька письмовою заявою.

Борис Дмитрович АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ і Михайлина Хомівна КОЦЮБИНСЬКА (липень 1983 року в Києві). Євген АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ з табору почав вимагати, щоб батька піддали психіатричній експертизі. У психлікарні Бориса Дмитровича АНТОНЕНКА-ДАВИДОВИЧА визнали невідповідальним і, отже, заборонили йому здійснювати будь-які громадянські акти. Опікуном над ним призначили пасербицю Ярину ТИМОШЕНКО, яка, помінявши його й свою квартири на одну п'ятикімнатну, забрала вітчима з письменницького будинка на вулицю Горького. АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ пережив усі ці події дуже болісно та опинився в лікарні із запаленням легень (рецидив).

3. На засланні

4-20 Члени-засновники Української Гельсінської групи Мирослав МАРІНОВИЧ (див. 1983, 11-12 і раніше) та Микола МАТУ-

СЕВИЧ (див. 1983, 7-8 і раніше) закінчили терміни своїх ув'язнень і мають відбути ще по 5 років заслання. Адреси, за якими їх вивезли на заслання, тимчасом не відомі.

ПРИВІТАЙТЕ З УРОДИНАМИ

Повідомляємо адреси тих переслідуваних, у кого через місяць надходять дні народження, а також їхніх родин У червні народилися

4-21 1 червня 1953 року нар. Павло Васильович ЛАКОТОШ (див 1983, і раніше) У січні ц р він мав звільнитися з ув'язнення Адреса його матері Павлини Василівни **295205, Закарпатська обл., Іршавський р-н, с. Дешковиця, 89.**

4-22 10 червня 1949 року нар. Юрій Васильович МЕШКО (див 1983, 5-6 і раніше) Його адреса в таборі **290631, м. Львів, ГСП-7, уст. ВЛ-315/ 30-9-91.** Адреса матері Анни Михайлівни і дитини (1979 р нар) **Закарпатська обл., Ужгородський р-н, с Кипчаш, 1.**

4-23 11 червня 1942 року нар. Віктор Петрович ШОХА (див 1983, 5-6 і раніше) Його адреса в таборі **332000, Запорізька обл., м. Вольнянськ, уст. ЯЯ-310-20-2 "А."** Адреса його дружини Олени Михайлівни з 5 дітьми (1971, 1974, 1977, 1979 і 1982 рр нар) **Кримська обл., Чистинська ср, с В. Фонтани, вул. Чкалова, 20.** Адреса батьків (Петра Максимовича та Катерини Степанівни) **Кримська обл., м. Саки, вул. Будівельна, 8, кв. 17.**

4-24 14 червня 1932 року нар. Володимир Олександрович КЛЕБАНОВ (див 1984, 2-14 і раніше) Адреса його дружини ЧЕТ-ВЕРИКОВОЇ Валентини Василівни **Донецька обл., м. Макіївка, вул. Будівельників, 15, кв. 29.**

4-25 17 червня 1930 року нар. Михайло Миколайович ГО-РИНЬ (див 1983, 5-6 і раніше) Його адреса в таборі **618263, Пермская обл., Чусовской р-н, пос. Кучино, учр. ВС-389/36-1.** Адреса дружини Ольги Павлівни з дочкою Оксаною (1964 р нар) і сином Тарасом (1971 р нар) **290016, м. Львів-16, вул. Кірова, 33, кв. 14.**

Бажаю привітати їх листами, листівками чи телеграмами

АРХІВ САМВИДАВУ

Подаємо бібліографію самвидавних творів і документів, опублікованих (або одержаних) у квітні 1984 року Всі вказані тут матеріали є в архіві Закордонного Представництва Української Гельсінської групи Бажаючи набути копії цих документів мають звернутися до редактора *"ВІСНИКА РЕПРЕСІЙ в УКРАЇНІ"*

4-26 Микола ГОРБАЛЬ. Про життя в кримінальному таборі. — газ *"Українське життя,"* ч 4, 1 квітня 1984 р , стор 6 (Про М ГОРБАЛЯ див 1984, 3-31 і раніше)

4-27 Євген СВЕРСТЮК. На свято жінки. — ж *"Наше життя,"* ч 3-4, березень-квітень 1984 р , стор 2-4 (Про Є СВЕРСТЮКА див 1983, 5-6 і раніше)

4-28 Т. М. Три поезії: Щедрівки з верховини. * [І щедрює

Русь.], * [Ми живемо мало]. — ж "Сучасність," 1984, ч 4, стор 3-4

4-29 Михайло ХЕЙФЕЦ: Микола Руденко. — ж "Сучасність," 1984, ч 4, стор 54-70 (Цей спогад про табірні зустрічі з М РУДЕНКОМ М ХЕЙФЕЦ написав на підставі самвидавних нотаток, зроблених у Мордовському таборі (Про М РУДЕНКА див 1984, 3-13 і раніше)

4-30 На оборону греко-католицької церкви. Листи о. Григорія БУДЗИНСЬКОГО та Василя КОБРИКА до радянських установ та преси, —ж. "Сучасність," 1984, ч 4, стор 116-125 (Про Г БУДЗИНСЬКОГО див 1984, 1-40 і раніше)

4-31 Присмотритесь к МАРЧЕНКО. — ж "Страна и мир," 1984, No 3, стр 17-20 [Біографія В МАРЧЕНКА і його лист до діда (Про Валерія МАРЧЕНКА див 1984, 3-1 і раніше)

4-32 Citizen's Group Formed to Defend Catholic Church in Ukraine. — *Human Rights Internet Reporter*, September-November 1983, Vol 9, Nos 1 &2, pp 163

ПОКАЖЧИК ІМЕН

А

АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ Борис Дмитрович 4-19

АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ Євген 4-19

Б

БЕЙ Валентин Васильович 4-8

о. БУДЗИНСЬКИЙ Григорій 4-30

Г

ГОМОЛЬСЬКИЙ Л." 4-17

ГОРБАЛЬ Микола 4-26

ГОРИНЬ Михайло Миколайович 4-25

ГОРИНЬ Оксана 4-25

ГОРИНЬ Ольга Павлівна 4-25

ГОРИНЬ Тарас 4-25

Ж

ЖИРКОВА-ВОЛКОВА Віра Олександрівна 4-16

З

ЗАРІВНИЙ Адам 4-6

ЗЕЛЕНА І. 4-1

ІВАЩЕНКО Анатолій Іванович 4-3

ІВАЩЕНКО Анна Йосипівна 4-3

ІВАЩЕНКО Іван Ефремович 4-3

К

КАЛИНИЧЕНКО Віталій 4-17

КЛЕБАНОВ Володимир Олександрович 4-24

КОБРИК Василь 4-30

КОЗОРИЗОВ Олексій 4-4

КОКОРЕВ Віктор Васильович 4-14

КОЦЮБИНСЬКА Михайлина 4-19

КУЗЬМЕНКО 4-17

Л

ЛАКОТОШ Павло Васильович 4-21

ЛЕВІН Яків 4-12

ЛЕМЕЛЬМАН Валерій 4-12

ЛУЧКО Іван 4-7

М

МАРИНОВИЧ Мирослав 4-20

МАРЧЕНКО Валерій 4-31

МАТУСЕВИЧ Микола 4-20

МЕШКО Анна Михайлівна 4-22

МЕШКО Оксана 4-17

МЕШКО Юрій Васильович 4-22

Н

НАХОДКІН 4-10

НІКІТІН Олексій 4-18

НІКЛУС Ельфріда 4-15
НІ К Л УС Март 4-15
О
ОЧЕРЕТЯНСЬКА Ольга 4-9
ОЧЕРЕТЯНСЬКИЙ Марко 4-9
П
ПАВЛЕНКО Олександр 4-3
ПЕТРЕНКО Анатолій 4-5
Р
РАТУШИНСЬКА Ірина 4-16
РУДЕНКО Микола 4-29
С
САПЕЛЯК Степан 4-1
СВЕРСТЮК Євген 4-27
СІРЕНКО Володимир 4-17
СОКУЛЬСЬКИЙ Іван 4-17
Т
ТИМОШЕНКО Ярина 4-19
ТКАЧ Василь Іванович 4-2
ТКАЧ Марія Олексіївна 4-2
Т. М. 4-28
ТУМАНОВА Ліна 4-1
Х
ХЕЙФЕЦ Михайло 4-29

Ч

ЧЕТВЕРИКОВА Валентина Василівна 4-24

Ш

ШЕХТЕР Давид 4-12

ШОХА Віктор Петрович 4-23

ШОХА Катерина Степанівна 4-23

ШОХА Олена Михайлівна 4-23

ШОХА Петро Максимович 4-23

Я

ЯНЕНКО Віктор 4-11

**ПОЯСНЕННЯ ДЕЯКИХ СКОРОЧЕНЬ,
ВЖИВАНИХ У ВІСНИКУ — 4/84**

АРСР — Автономна Радянська соціалістична Республіка

ВВІР — Відділ віз і реєстрацій

вип. {рос. *уып.*) — випуск

вул. — вулиця

газ. — газета

ж. — журнал

ІБ СМОТ (рос.) — Інформаційний бюлетень Вільного Міжпрофесійного Товариства трудящих

КДБ — Комітет Державної Безпеки [при Раді Міністрів]

КК — Кримінальний кодекс

м. — місто

нар. — народження, народився (-лась)

обл. — область, обласний

ПЛ — психіатрична лікарня

пров. — провулок

р-н — район

сел. — селище

СПЛ — Спеціальна психіатрична лікарня

ст. — стаття

УГГ — Українська Гельсінська група

уст. — установа

учр. {рос. *учреждение*) — установа

ч. — число

ШІЗО — штрафний ізолятор

**НАЗВИ СТАТТЕЙ КАРНОГО КОДЕКСУ УРСР, ЗГАДУВАНИХ
У ВІСНИКУ 4/84**

Ст. 62 — "Антирадянська агітація і пропаганда" (див. 1984, 4-6, 4-11).

Ст. 118 — "Задоволення статевої пристрасті в спотвореній формі" (див. 1984, 4-Ю).

Ст. 187' — "Поширення завідомо неправдивих вигадок, які ганьблять радянський державний і суспільний лад" (див. 1984, 4-4, 4-7).

Ст. 188 — "Опір представникові влади або представникові громадськості, який виконує обов'язки по охороні громадського порядку" (див. 1984, 4-2).

Ст. 196 — "Порушення паспортного режиму" (див. 1984, 4-9).

Ст. 241 — "Дезертирство" (див. 1984, 4-8).